

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NILSA VĀLA [NILS WAHL]
SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 27. septembrī¹

Lieta C-477/17

Raad van bestuur van de Sociale Verzekeringsbank
pret
D. Balandin,
I. Lukashenko,
Holiday on Ice Services BV

(*Centrale Raad van Beroep* (Centrālā apelācijas tiesa, Nīderlande) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Prejudiciāls nolēmums – Sociālais nodrošinājums – Regula Nr. 1231/2010 – Sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas attiecināšana uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā – Tiesības pārvietoties un dzīvot Eiropas Savienībā – Ļaunprātīga izmantošana

1. Ir pagājuši vairāki gadi, bet es joprojām labi atceros, kā bērnībā apmeklēju priekšnesumu *Holiday on Ice*. Tolaik mani apbūra fantastiskā uzstāšanās, kuru kopīgi radīja vairākas darbojošās personas – slidotāji, apgaismojuma inženieri, mūziķi un daudzi citi. Daudzi *Holiday on Ice* skatītāji gan neapzinājās, ka, lai uzriktu šo priekšnesumu, aiz skatuves ir jābūt sakoordinētām tikpat daudzām, ja ne vēl vairāk lietām. Šis *Centrale Raad van Beroep* (Centrālā apelācijas tiesa, Nīderlande) iesniegtais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu parāda, cik daudz juridiska rakstura jautājumu vien ir jārisina, lai šo priekšnesumu varētu izrādīt cilvēkiem visā Eiropā.
2. Šajā lietā konkrēti jautājums ir par to, vai slidotājiem, kuri strādā *Holiday on Ice* un kuri ir trešo valstu valstspiederīgie, ir tiesības uz koordinētu sociālo nodrošinājumu laikā, kad viņi uzstājas ar priekšnesumiem dažādās Eiropas Savienības dalībvalstīs.

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

3. Regulai Nr. 1231/2010² un Regulai Nr. 883/2004³ šajā Savienības tiesību priekšnesumā ir solistu loma, tomēr ievēribas cienīgu ansambli veido arī citi tiesību akti, piemēram, Šengenas vīzu kodekss⁴, Uzturēšanās atļauju regula⁵ un Vienotas uzturēšanās atļaujas direktīva⁶, kuri visi ir svarīgi, lai sniegtu atbildes uz *Centrale Raad van Beroep* (Centrālā apelācijas tiesa) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem.

I. Tiesiskais regulējums

A. Savienības tiesības

1. Regula Nr. 1231/2010

4. Ar Regulu Nr. 1231/2010 ir aizstāta Regula Nr. 859/2003⁷, un tās formulējums ir gandrīz identisks agrāk spēkā esošajai regulai. Abu regulu mērķis ir nodrošināt, ka trešo valstu valstspiederīgajiem tiek piemēroti tie paši noteikumi par sociālā nodrošinājuma sistēmu koordināciju, kādi tiek piemēroti Savienības pilsoņiem, attiecinot Regulas Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009⁸ un attiecīgi arī Regulas Nr. 1408/71⁹ un Nr. 574/72¹⁰ noteikumu piemērošanu uz trešo valstu valstspiederīgajiem.

5. Regulas Nr. 1231/2010 preambulā tostarp ir noteikts:

“(1) Eiropas Parlaments, Padome un Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komiteja ir aicinājušas labāk integrēt trešo valstu valstspiederīgos, kas likumīgi dzīvo dalībvalstu teritorijā, paredzot viņiem vienotas tiesības, kuras pēc iespējas atbilst Savienības pilsoņu tiesībām.

[..]

(8) Lai izvairītos no tā, ka darba devējiem un valstu sociālā nodrošinājuma iestādēm ir jārisina ierobežotas personu grupas sarežģītas juridiskas un administratīvas situācijas, ir svarīgi, ka tās var izmantot visas priekšrocības, ko sniedz modernizācija un vienkāršošana sociālā nodrošinājuma jomā, piemērojot vienu juridisku koordinācijas instrumentu, apvienojot Regulu (EK) Nr. 883/2004 un Regulu (EK) Nr. 987/2009.

[..]

2 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1231/2010 (2010. gada 24. novembris), ar ko groza Regulu (EK) Nr. 883/2004 un Regulu (EK) Nr. 987/2009 attiecina arī uz tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem minētās regulas neattiecas tikai viņu valstspiederības dēļ (OV 2010, L 344, 1. lpp.).

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2004, L 166, 1. lpp.).

4 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 810/2009 (2009. gada 13. jūlijs), ar ko izveido Kopienas Vīzu kodeksu (Vīzu kodekss) (OV 2009, L 243, 1. lpp.).

5 Padomes Regula (EK) Nr. 1030/2002 (2002. gada 13. jūnijs), ar ko nosaka vienotu uzturēšanās atļauju formu trešo valstu pilsoņiem (OV 2002, L 157, 1. lpp.).

6 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/98/ES (2011. gada 13. decembris) par vienotu pieteikšanās procedūru, lai trešo valstu valstspiederīgajiem izsniegtu vienotu uzturēšanās un darba atļauju dalībvalsts teritorijā, un par vienotu tiesību kopumu trešo valstu darba ņēmējiem, kuri kādā dalībvalstī uzturas likumīgi (OV 2011, L 343, 1. lpp.).

7 Padomes Regula (EK) Nr. 859/2003 (2003. gada 14. maijs), ar ko Regulas (EEK) Nr. 1408/71 un Regulas (EEK) Nr. 574/72 noteikumus attiecina arī uz tiem trešo valstu pilsoņiem, uz kuriem minētie noteikumi neattiecas tikai viņu valstspiederības dēļ (OV 2003, L 124, 1. lpp.).

8 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 987/2009 (2009. gada 16. septembris), ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2009, L 284, 1. lpp.).

9 Padomes Regula (EEK) Nr. 1408/71 (1971. gada 14. jūnijs) par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā (OV 1971, L 149, 2. lpp.).

10 Padomes Regula (EEK) Nr. 574/72 (1972. gada 21. marts), ar kuru nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā (OV 1972, L 74, 1. lpp.).

- (10) Regulas (EK) Nr. 883/2004 un Regulas (EK) Nr. 987/2009 piemērošana attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem minētās regulas vēl neattiecas tikai šo personu valstspiederības dēļ, nedod tiem tiesības ieceļot, uzturēties vai dzīvot dalībvalstī vai iesaistīties tās darba tirgū. [..]
- (11) Pamatojoties uz šo regulu, Regula (EK) Nr. 883/2004 un Regula (EK) Nr. 987/2009 būtu jāpiemēro tikai tad, ja attiecīgā persona jau likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā. Tātad likumīgai dzīvesvietai vajadzētu būt minēto regulu piemērošanas priekšnoteikumam.”

6. Regulas Nr. 1231/2010 1. pantā noteikts:

“Regula (EK) Nr. 883/2004 un Regula (EK) Nr. 987/2009 attiecas uz tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem minētās regulas līdz šim netika attiecinātas tikai viņu valstspiederības dēļ, kā arī uz viņu ģimeņu locekļiem un apgādnieku zaudējušiem tuviniekiem, ja vien viņi likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā un visādā ziņā nav saistīti tikai ar vienu dalībvalsti.”

2. *Regula Nr. 883/2004*

7. Regulas Nr. 883/2004 1. pantā (“Definīcijas”) cita starpā ir noteikts, ka:

“j) “dzīvesvieta” ir vieta, kurā persona pastāvīgi dzīvo;

k) “uzturēšanās” ir atrašanās pagaidu dzīvesvietā;”

8. Šīs regulas, kas grozīta ar Regulu (ES) Nr. 465/2012¹¹, 13. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Uz personu, kas parasti veic darbību nodarbinātas personas statusā divās vai vairāk dalībvalstīs, attiecas:

a) dzīvesvietas dalībvalsts tiesību akti, ja viņa šajā dalībvalstī veic būtisku savas darbības daļu; vai

b) ja viņa savas dzīvesvietas dalībvalstī neveic būtisku savas darbības daļu:

i) tās dalībvalsts tiesību akti, kurā ir uzņēmuma vai darba devēja juridiskā adrese vai uzņēmējdarbības vieta, ja šo personu nodarbina viens uzņēmums vai darba devējs; [..]”

9. Regulas Nr. 883/2004 noteikumi ir papildināti Regulā (EK) Nr. 987/2009, kas ir tās īstenošanas regula.

B. Valsts tiesību akti

10. Atsaucoties uz Regulu Nr. 1231/2010, *Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank* (Sociālā nodrošinājuma bankas valde, turpmāk tekstā – “SvB”) Politiskajās pamatnostādnēs saistībā ar to valstu pilsoņiem, kuras neietilpst Eiropas Savienībā, ir norādīts, ka Regula Nr. 883/2004 ir piemērojama tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem minētā regula neattiecas tikai viņu valstspiederības dēļ, ja šie valstspiederīgie likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā un likumīgi pārvietojas Savienībā.

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 465/2012 (2012. gada 22. maijs), ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu un Regulu (EK) Nr. 987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 (OV 2012, L 149, 4. lpp.).

11. Saistībā ar jēdzienu “likumīga dzīvesvieta”, kas Regulā Nr. 1231/2010 nav definēta, minētajās pamatnostādņēs ir noteikts, ka uzturēšanās Nīderlandē ir likumīga, ja šī uzturēšanās ir likumīga *Vreemdelingenwet 2000* (2000. gada Ārvalstnieku likuma, turpmāk tekstā – “Vw 2000”) 8. panta izpratnē ar nosacījumu, ka *SvB* neuzskata, ka uzturēšanās ir likumīga, ja ārvalstnieks Nīderlandē uzturas, gaidot lēmumu par pirmās uzņemšanas lūgumu.

12. Turklāt trešo valstu valstspiederīgajiem ir jāizpilda Regulā Nr. 883/2004 ietvertais uzturēšanās vietas maiņas kritērijs gluži tāpat kā Savienības pilsoņiem.

13. Saistībā ar Regulas Nr. 883/2004 teritoriālo piemērošanas jomu *SvB* Politiskajās pamatnostādņēs ir noteikts, ka Regula Nr. 883/2004 “būtībā ir jāpiemēro tikai tad, ja persona dzīvo un strādā Eiropas Savienības teritorijā”, izņemot dažus Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā noteiktos izņēmuma gadījumus.

II. Fakti, tiesvedība un prejudiciālais jautājums

14. *D. Balandin*, Krievijas valstspiederīgais, un *I. Lukashenko*, Ukrainas valstspiederīgais, ir nodarbināti uzņēmumā *Holiday on Ice Services BV* (turpmāk tekstā – “*HOI*”), kura juridiskā adrese ir Amsterdamā un galvenā darījumdarbības vieta ir Utrehtā. Ziemas sezonas laikā *HOI* organizē priekšnesumus uz ledus dažādās Savienības dalībvalstīs.

15. *HOI* darbinieki katru gadu vairākas nedēļas pavada Nīderlandē nolūkā sagatavoties šiem priekšnesumiem. Vēlāk daļa darbinieku uzstājas Nīderlandē, savukārt citi darbinieki – citās Savienības dalībvalstīs, galvenokārt Francijā un Vācijā.

16. Mēģinājumu un, ja attiecināms – priekšnesumu, laikā visi trešo valstu valstspiederīgie likumīgi uzturas Nīderlandē. Vēlāk daži no šiem trešo valstu valstspiederīgajiem paliek Nīderlandē uz visu sezonu, iegūstot visas valsts tiesību aktos paredzētās viņiem nepieciešamās atļaujas. Daži trešo valstu valstspiederīgie tomēr uzturas citās dalībvalstīs, kur viņi uzstājas ar priekšnesumiem, bieži vien uzturēšanās notiek uz “Šengenas vīzas” pamata.

17. *Svb* vairākus gadus *HOI* nodarbinātajiem trešo valstu valstspiederīgajiem izsniedza A1 sertifikātus, kas bija derīgi visā priekšnesumu sezonā, pēdējā laikā sertifikāti tika izsniegti, pamatojoties uz Regulas Nr. 987/2009 19. panta 2. punktu. Ar šiem sertifikātiem ir apliecināts, ka darbiniekiem ir piemērojami Nīderlandes tiesību akti par sociālo nodrošinājumu un ka atbilstošās sociālā nodrošinājuma iemaksas tiks veiktas Nīderlandē. Tomēr, sākot ar 2015./2016. gada sezonu *Svb* atteicās izsniegt A1 sertifikātus *HOI* nodarbinātajiem trešo valstu valstspiederīgajiem, norādot, ka iepriekšējos gados *Svb* sertifikātus ir izsniegusi nepamatoti.

18. Pēc konsultācijām, kas daļēji sekoja *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamas tiesa, Nīderlande) tiesneša pieņemtajam lēmumam par pagaidu noregulējuma piemērošanu, *SvB* beidzot izdeva A1 sertifikātus ar derīguma termiņu līdz 2016. gada 1. maijam. Tomēr sezona beidzās tikai 2016. gada 22. maijā, tādēļ par šīm pēdējām nedēļām vēl pastāv strīds.

19. 2016. gada 28. aprīļa nolēmumā Amsterdamas tiesa norādīja, ka *SvB* A1 sertifikāti bija jāizdod uz visu sezonu, proti, līdz 2016. gada 22. maijam.

20. *SvB* vēlāk par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā.

21. Iesniedzējtiesas ieskatā *D. Balandin* un *I. Lukashenko* nav piemērojams Regulas Nr. 883/2004 2. pants, jo viņi nav nedz kādas dalībvalsts valstspiederīgie, nedz bezvalstnieki vai bēgļi. Viņi varētu atsaukties uz šīs regulas noteikumiem tikai tādā gadījumā, ja uz viņiem tiktu attiecināta Regula Nr. 1231/2010, kuras mērķis, ievērojot konkrētus nosacījumus, ir paplašināt Regulas Nr. 883/2004 un tās īstenošanas regulas piemērošanas jomu, attiecinot tās uz trešo valstu valstspiederīgajiem.

22. Atbilstoši iesniedzējtiesas norādītajam nav strīda par to, ka *D. Balandin* un *I. Lukashenko* nebija pastāvīgas dzīvesvietas Nīderlandē vai kādā citā dalībvalstī, bet ka Regulas Nr. 883/2004 1. panta k) punkta izpratnē viņi uz laiku ir uzturējušies un strādājuši Eiropas Savienībā. Iesniedzējtiesas ieskatā šajā kontekstā pastāv zināmas neskaidrības par to, vai uz Regulas Nr. 1231/2010 1. pantu var atsaukties tikai trešo valstu valstspiederīgie, kuriem Eiropas Savienībā ir pastāvīga dzīvesvieta Regulas Nr. 883/2004 1. panta j) punkta izpratnē, vai arī trešo valstu valstspiederīgie situācijā, kādā ir *D. Balandin* un *I. Lukashenko*.

23. Ņemot vērā, ka *Centrale Raad van Beroep* (Centrālā apelācijas tiesa) ir radušās šaubas par Savienības tiesību pareizu interpretāciju, tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Savienības Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:

“Vai Regulas Nr. 1231/2010 1. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tādi darba ņēmēji, trešās valsts valstspiederīgie, kuri dzīvo ārpus Savienības, taču uz laiku strādā pie Nīderlandē reģistrēta darba devēja dažādās dalībvalstīs, var atsaukties uz Regulām Nr. 883/2004 (precīzāk, tās II sadaļu) un Nr. 987/2009?”

24. Rakstveida apsvērumus šajā lietā ir iesnieguši *D. Balandin*, *I. Lukashenko* un *HOI* (turpmāk kopīgi saukti par “*D. Balandin* u.c.”), *SvB*, Nīderlandes, Čehijas un Francijas valdības, kā arī Komisija. *D. Balandin* u.c., *SvB*, Nīderlandes valdība un Komisija sniedza mutvārdu apsvērumus 2018. gada 4. jūlija tiesas sēdē.

III. Novērtējums

25. Ar šo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai trešo valstu valstspiederīgajiem situācijā, kādā ir *D. Balandin* un *I. Lukashenko*, ir piemērojams Regulas Nr. 1231/2010 1. pants un līdz ar to – Regula Nr. 883/2004 un tās īstenošanas regula.

26. Tiesvedība iesniedzējtiesā ir ierosināta tāpēc, ka *SvB* valsts tiesvedībā uzturēja nostāju, ka *D. Balandin* un *I. Lukashenko* neietilpst Regulas Nr. 1231/2010 piemērošanas jomā. Tomēr *SvB* faktiski mainīja savu nostāju Tiesas mutvārdu sēdes laikā. Ņemot vērā šos apstākļus, rodas jautājums, vai joprojām pastāv reāls strīds LESD 267. panta izpratnē.

27. Uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju attiecas atbilstības pieņēmums, un sliekšnis, lai Tiesa noraidītu valsts tiesas iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir augsts, – Tiesa lūgumu var noraidīt tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, ja izvirzītā problēma ir hipotētiska vai ja Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem¹². Manā ieskatā Tiesai ir jāsniedz atbilde uz tai uzdoto prejudiciālo jautājumu, izņemot gadījumu, ja lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu tiktu atsaukts.

¹² Skat. spriedumu, 2015. gada 16. jūnijs, *Gauweiler* u.c., C-62/14, EU:C:2015:400, 25. punkts un tajā minētā judikatūra. Par fiktīvajām lietām skat. spriedumus, 1980. gada 11. marts, *Foglia*, 104/79, EU:C:1980:73, un 1981. gada 16. decembris, *Foglia*, 244/80, EU:C:1981:302. Turklāt skat. arī 1995. gada 9. februāra spriedumu *Leclerc-Siplec*, C-412/93, EU:C:1995:26, 14. punkts, kur Tiesa ir norādījusi, ka ar apstākli, ka puses pamata lietā ir vienojušās par sasniedzamo rezultātu, nav pietiekami, lai atzītu, ka strīds tādēļ nepastāv.

28. Regulas Nr. 1231/2010 1. pantā ir noteikti divi regulas piemērošanas priekšnosacījumi. Pirmkārt, trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri vēlas, lai uz viņiem tiktu attiecināta minētā regula, ir likumīgi jādzīvo dalībvalsts teritorijā, otrkārt, viņi nedrīkst būt visādā ziņā saistīti tikai ar vienu dalībvalsti.

29. Šajā lietā nav strīda par to, ka *D. Balandin* un *I. Lukashenko* atbilst otrajam priekšnoteikumam. Pamata lietā pretrunīgs ir jautājums par to, vai var tikt pieņemts, ka *D. Balandin* un *I. Lukashenko* patiešām “likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā” Regulas Nr. 1231/2010 izpratnē.

30. Regulā Nr. 1231/2010 nav sniegta definīcija formulējumam “likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā”, un šāda definīcija nav atrodama arī citos Savienības tiesību aktos. Cik man zināms, Tiesa nekad nav sniegusi šādu definīciju šīs regulas piemērošanas kontekstā (vai iepriekš spēkā esošās regulas kontekstā, kuras formulējums ir gandrīz identisks šajā regulā ietvertajam).

31. Šobrīd Tiesa par Regulas Nr. 1231/2010 1. pantā noteikto kritēriju, ka trešās valsts valstspiederīgajam ir likumīgi jādzīvo dalībvalstī, ir izteikusies tikai netieši, aplūkojot jautājumu par šajā pantā norādīto otro kritēriju. No judikatūras var skaidri secināt, ka trešo valstu valstspiederīgie, kuriem ir uzturēšanās atļauja dalībvalstī, atbilst likumīgas dzīvesvietas kritērijam¹³.

32. Tomēr *D. Balandin* un *I. Lukashenko* nav uzturēšanās atļaujas. Viņi ieceļo Eiropas Savienībā uz Šengenas vīzas pamata, kas ļauj viņiem likumīgi uzturēties Šengenas teritorijā uz laiku, kas nav ilgāks par 90 dienām 180 dienu ilgā laika periodā¹⁴. Lai arī notikušajā tiesas sēdē tas nav viennozīmīgi apstiprināts, tomēr šķiet, ka minētās Šengenas vīzas papildina valsts izsniegtās vīzas, lai nosegtu visu uzstāšanās sezonu, kas ilgst no oktobra līdz maija beigām.

33. Attiecīgi ir jānoskaidro, vai trešo valstu valstspiederīgie, kuriem ir apmaksāts darbs, ir uzskatāmi par tādiem, kas “likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā”, ja viņiem nav uzturēšanās atļaujas un Eiropas Savienībā viņi uzturas uz īstermiņa vīzu pamata.

34. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru no Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas prasības un no vienlīdzības principa izriet, ka Savienības tiesību norma, kurā nav skaidras atsaucē uz dalībvalstu tiesībām, lai noteiktu tās nozīmi un piemērojamību, parasti ir jāinterpretē autonomi un vienoti visā Eiropas Savienībā¹⁵.

35. Regulā Nr. 1231/2010 nav nekādas atsaucē uz valstu tiesībām attiecībā uz formulējuma “likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā” nozīmi. No tā izriet, ka šis formulējums Regulas Nr. 1231/2010 piemērošanas vajadzībām ir jāuzskata par autonomu ES tiesību jēdzienu, kas ir jāinterpretē vienveidīgi visu dalībvalstu teritorijās¹⁶.

36. Minētais *mutatis mutandis* ir attiecināms arī uz Regulas Nr. 883/2004 1. panta j) punktā minēto jēdzienu “dzīvesvieta” un šīs regulas 1. panta k) punktā minēto jēdzienu “uzturēšanās”.

37. Tādējādi šā novērtējuma kontekstā nav nozīmes iesniedzējtiesas norādītajam, ka Regula Nr. 1231/2010 dažādās valodu redakcijās ir formulēta nedaudz atšķirīgi. Autonomas un vienotas interpretēšanas nolūkā nav pieļaujams ņemt vērā tikai vienu no redakcijām atsevišķi, bet gan drīzāk ar to tiek prasīts, lai teksts tiktu interpretēts, pamatojoties uz konkrētā tiesību akta mērķi¹⁷.

13 Skat. spriedumus, 2017. gada 21. jūnijs, *Martinez Silva*, C-449/16, EU:C:2017:485, 27. punkts; 2013. gada 13. jūnijs, *Hadj Ahmed*, C-45/12, EU:C:2013:390, 12. un 31. punkts, kā arī 2010. gada 18. novembris, *Khymshiti*, C-247/09, EU:C:2010:698, 29. punkts.

14 Skat. Šengenas vīzu kodeksa 1. panta 1. punktu.

15 Skat. spriedumu, 2013. gada 19. septembris, *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, 49. punkts un tajā minētā judikatūra.

16 Skat. spriedumu, 2011. gada 21. decembris, *Ziolkowski* un *Szeja*, C-424/10 un C-425/10, EU:C:2011:866, 32. un 33. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra.

17 Šajā ziņā tāpat skat. spriedumu, 2013. gada 12. decembris, X, C-486/12, EU:C:2013:836, 19. punkts un tajā minētā judikatūra.

38. Ņemot vērā, ka Savienības tiesībās nav pilnībā saskaņoti trešo valstu valstspiederīgo iecelšanas, uzturēšanās un pastāvīgas dzīvesvietas noteikumi, kritērijiem, kas noteikti imigrācijas jomu regulējošos valsts normatīvajos aktos, tomēr ir nozīme, izšķirot jautājumu par to, vai likumīgas dzīvesvietas dalībvalstī priekšnosacījumi ir vai nav izpildīti. Tomēr vienlaikus jāuzsver, ka trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās juridiskajai kvalifikācijai, kas veikta saskaņā ar valsts tiesībām, nav nozīmes šā jautājuma izvērtēšanai saskaņā ar Regulu Nr. 1231/2010.

39. Attiecīgi jāsecina, ka *D. Balandin* un *I. Lukashenko* situācija, no vienas puses, un to trešo valstu valstspiederīgo situācija, kuri uzturas Nīderlandē visu ziemas sezonu un kuriem pienākas Nīderlandē noteiktais sociālais nodrošinājums, no otras puses, šā novērtējuma nolūkā nav līdzīgas. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru situācijā, kas ir saistīta tikai ar vienu trešo valsti un vienu dalībvalsti, Savienības tiesības nav piemērojamas un trešo valstu valstspiederīgie neietilpst Regulas Nr. 1231/2010 piemērošanas jomā¹⁸. Šo trešo valstu valstspiederīgo situācija tādējādi ir ekskluzīvi konkrētās valsts tiesību jautājums.

40. Gadījumā, ja attiecīgajā tiesību aktā kāds jēdziens nav definēts, no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un ar noteikumu kopumu, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi¹⁹.

41. Tālāk šajos secinājumos kā pirmais jautājums tiks aplūkots Regulas Nr. 1231/2010 konteksts un ar noteikumu kopumu, kurā šī regula ir ietverta, izvirzītie mērķi. Pamatojoties uz šo analīzi, nākamajā posmā, lai noteiktu, vai *D. Balandin* un *I. Lukashenko* atbilst priekšnosacījumiem par likumīgu dzīvesvietu dalībvalstī, tiks interpretēts formulējums “likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā”.

A. Regulas Nr. 1231/2010 konteksts un ar noteikumu kopumu, kurā šī regula ir ietverta, izvirzītie mērķi

42. Regula Nr. 1231/2010 tika pieņemta kā daļa no visaptveroša tiesību aktu kopuma, kura mērķis ir vienkāršot un sakārtot tiesisko regulējumu par sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšanu Savienībā gan attiecībā uz Savienības pilsoņiem, gan attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem.

43. Regulas formulējums ir praktiski identisks Regulai Nr. 859/2003, kura ar šo regulu tika aizstāta. Tomēr jānorāda, ka agrāk spēkā esošajā regulā bija paredzēti speciāli noteikumi, kas ļāva dalībvalstīm zināmā mērā ierobežot regulas piemērošanas jomu, izmantojot specifisku valsts kritēriju kā priekšnoteikumu²⁰, savukārt Regulā Nr. 1231/2010 netika iekļauti šādi izņēmumi.

44. Ar Regulu Nr. 1231/2010, kā to var secināt jau no tās nosaukuma, tika paplašināti noteikumi par sociālā nodrošinājuma sistēmu koordināciju dalībvalstīs, proti, Regula Nr. 883/2004 un tās īstenošanas regula tika attiecinātas uz trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem minētie noteikumi neattiecās tikai viņu valstspiederības dēļ.

45. Tādējādi, lai pilnīgi izprastu Regulas Nr. 1231/2010 kontekstu un mērķus, šī regula ir jāskata Regulas Nr. 883/2004 kontekstā.

18 Skat., piemēram, spriedumus, 2013. gada 13. jūnijs, *Hadj Ahmed*, C-45/12, EU:C:2013:390, 32. punkts, un 2010. gada 18. novembris, *Xhymshiti*, C-247/09, EU:C:2010:698, 37. punkts.

19 Šajā ziņā skat., spriedumu, 1982. gada 6. oktobris, *Cifit* u.c., 283/81, EU:C:1982:335, 20. punkts. Skat. arī spriedumus, 2010. gada 2. septembris, *Kirin Amgen*, C-66/09, EU:C:2010:484, 41. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2011. gada 21. decembris, *Ziolkowski* un *Szeja*, C-424/10 un C-425/10, EU:C:2011:866, 34. punkts un tajā minētā judikatūra.

20 Skat. Regulas Nr. 859/2003 pielikumu.

46. Attiecinot Regulas Nr. 883/2004 un tās īstenošanas regulas piemērošanas jomu uz attiecīgajiem trešo valstu valstspiederīgajiem, ar Regulu Nr. 1231/2010 šiem trešo valstu valstspiederīgajiem tiktāl, ciktāl tas ir iespējams, ir piešķirtas *tādas pašas* Regulā Nr. 883/2004 paredzētas tiesības sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas jomā, kādas pienākas Savienības pilsoņiem²¹.

47. Abas regulas tādējādi nodrošina, ka gadījumā, ja persona izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties Eiropas Savienības teritorijā, netiek aizskartas viņas tiesības uz sociālo nodrošinājumu. Tomēr jānorāda, ka šo regulu mērķis nav saskaņot valstu sociālā nodrošinājuma sistēmas. Drīzāk šo regulu mērķis ir noteikt kolīziju normas, kuras nosaka tiesību sistēmu, kas ir piemērojama sociālā nodrošinājuma garantijām²². Tādējādi tiek nodrošināts ne tikai tas, ka personas, kas pārvietojas Eiropas Savienības teritorijā, netiek atstātas bez sociālā nodrošinājuma garantijām tā iemesla dēļ, ka nepastāv tāds tiesiskais regulējums, kuru varētu tām piemērot, bet arī tas, ka uz attiecīgajām personām jebkurā laika nogrieznī tiek attiecināta tikai vienas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēma²³.

48. Tādējādi regulas nerada tiesības uz sociālo nodrošinājumu, bet drīzāk nosaka, kāda tiesību sistēma ir jāpiemēro. Noteikumi par koordinēšanu iegūst nozīmi tikai tad, kad persona jau ir piesaistīta kādas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmai. Tomēr šādas piesaistes nosacījumus nosaka saskaņā ar valsts tiesībām.

49. Lai arī abās regulās ir ietvertas būtībā vienādas materiālo tiesību normas, to piemērošanas personām joma būtiski atšķiras. Regula Nr. 883/2004 attiecas uz visiem Savienības pilsoņiem, bezvalstniekiem un bēgļiem, kā arī uz viņu ģimenes locekļiem un viņu apgādību zaudējušām personām, kuri dzīvo dalībvalstī²⁴. Savukārt Regula Nr. 1231/2010 attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kā arī uz viņu ģimeņu locekļiem un apgādnieku zaudējušiem tuviniekiem²⁵.

50. Tad kādēļ ir nepieciešami divi atsevišķi tiesību akti, kuriem ir viens un tas pats mērķis?

51. Pirmajā priekšlikumā Regulai Nr. 883/2004 bija paredzēts, ka regula būs attiecināma arī uz trešo valstu valstspiederīgajiem, ar nosacījumu, ka viņi dzīvo dalībvalstī²⁶. Identisku noteikumu piemērošana trešo valstu valstspiederīgajiem un Savienības pilsoņiem bija paredzēta, lai izvairītos no tā, ka dalībvalstu iestādēm būtu jārisina ierobežotas personu grupas sarežģītas juridiskas un administratīvas situācijas²⁷. Turklāt tāda situācija, kad pret trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri bijuši likumīgi nodarbināti un apdrošināti kādā no dalībvalstīm, tiktu pieļauta atšķirīga attieksme nekā pret Savienības pilsoņiem līdz ar brīdi, kad viņi šķērsotu kādas Eiropas Savienības dalībvalsts robežu, tika uzskatīta par "fundamentāli netaisnīgu"²⁸.

21 Skat. Priekšlikumu Padomes regulai, ar ko Regulas (EK) Nr. 883/2004 un Regulas (EK) Nr. [...] noteikumus attiecina arī [uz] tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem minētie noteikumi neattiecas tikai viņu valstspiederības dēļ (COM(2007) 439, galīgā redakcija), Paskaidrojuma raksta 2. lpp. "Priekšlikuma konteksts". Skat. arī Padomes dokumentu Nr. 14762/01 ("Padomes 2392. tikšanās – Nodarbinātības un sociālā politika – Brisele, 2001. gada 3. decembris"), 7. un 8. lpp., kā arī Tamperes Eiropadomes (1999. gada 15. un 16. oktobris) prezidentvalsts secinājumus, 21. secinājums.

22 Skat. Priekšlikumu Padomes regulai (EK) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (COM(1998) 779, galīgā redakcija), 1. lpp.

23 Skat. spriedumu, 2014. gada 11. septembris, B., C-394/13, EU:C:2014:2199, 23. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī spriedumu, 2014. gada 5. jūnijs, I, C-255/13, EU:C:2014:1291, 40. punkts un tajā minētā judikatūra.

24 Skat. Regulas Nr. 883/2004 2. pantu.

25 Skat. Regulas Nr. 1231/2010 1. pantu.

26 Skat. Priekšlikumu Padomes regulai (EK) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (COM(1998) 779, galīgā redakcija), 2. lpp.

27 Šajā ziņā skat. Regulas Nr. 1231/2010 8. apsvērumu.

28 Skat. Padomes dokumentu Nr. 12296/01, 2. pielikums ("Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu – Parametri Regulas (EEK) Nr. 1408/71 modernizēšanai = Paskaidrojuma raksts), 11. lpp.

52. Tomēr Regulas Nr. 883/2004 pamatā ir Savienības pilsoņu tiesības brīvi pārvietoties. Savienības likumdevējs jau 20. gadsimta 50. gados paredzēja, ka darbinieku brīva pārvietošanās Eiropas Savienībā tiks būtiski ierobežota, ja šie darbinieki nevarēs izmantot viņiem pienākošās sociālās tiesības²⁹. Tā kā trešo valstu valstspiederīgajiem nav šādu tiesību brīvi pārvietoties, attiecībā uz viņiem bija jāparedz citāds tiesiskais pamats, lai sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšana tiktu attiecināta uz trešo valstu valstspiederīgajiem³⁰. Atšķirībā no Regulas Nr. 883/2004, Regula Nr. 1231/2010 tādējādi ir pamatota ar LESD 79. panta 2. punkta b) apakšpunktu.

53. Ar LESD 79. panta 2. punktu Savienībai ir piešķirtas pilnvaras īstenot pasākumus, ar kuriem tiek noteiktas to trešo valstu pilsoņu tiesības, kuri likumīgi uzturas dalībvalstī, ietverot nosacījumus, kas attiecas uz pārvietošanās un uzturēšanās brīvību citās dalībvalstīs. Tomēr no LESD 79. panta 2. punkta ir skaidri secināms, ka šādi pasākumi var tikt īstenoti atbilstoši LESD 79. panta 1. punktam, proti, ar kuru ir paredzēts īstenot kopēju imigrācijas politiku, kuras mērķis ir nodrošināt efektīvu migrācijas plūsmas vadību, taisnīgu attieksmi pret trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri likumīgi uzturas dalībvalstīs, kā arī novērst nelegālu imigrāciju un cilvēku tirdzniecību un pastiprināt cīņu ar tām³¹.

54. Savienības migrācijas politika, kuras daļa ir arī Regula Nr. 1231/2010, tāpat ir balstīta uz LESD 79. pantu. Šīs politikas mērķis ir piesaistīt un integrēt darbiniekus no trešajām valstīm Savienības dalībvalstu darbaspēkā, lai nodrošinātu atbilstību Savienības darba tirgus esošajām un nākotnē sagaidāmajām vajadzībām, kā arī nodrošinātu visu valstu ilgtspējīgu attīstību. Vienaļikus Savienības migrācijas politika ir vērsta uz to, lai trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir likumīgi nodarbināti Eiropas Savienībā, būtu nodrošināti taisnīgi apstākļi un augsts sociālās aizsardzības līmenis. Tomēr šīs politikas mērķis nav trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas, uzturēšanās un pastāvīgas dzīvesvietas noteikumu vispārēja saskaņošana³².

55. Regulas Nr. 1231/2010 kontekstā minētais nozīmē, ka, lai arī trešo valstu valstspiederīgajiem ir tādas pašas tiesības uz sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšanu, tomēr koordinēšanu regulējošo tiesību aktu piemērošana tiem nepiešķir nekādas tiesības ieceļot, uzturēties vai dzīvot attiecīgajā dalībvalstī, nedz arī pieeju šīs valsts darba tirgum³³. Konkrētajai personai jau likumīgi ir jādzīvo dalībvalsts teritorijā³⁴.

56. Tomēr dzīvesvietas kritērijam ir jābūt izpildītam tikai pirmajā dalībvalstī. Lai izmantotu sociālā nodrošinājuma koordinēšanas regulējumu citā dalībvalstī, īstermiņa uzturēšanās gadījumā likumīgas dzīvesvietas nosacījumi nav jāizpilda atkārtoti. Ja trešās valsts valstspiederīgais ir ieguvis likumīga rezidenta statusu pirmajā dalībvalstī, viņš var pārvietoties uz citu dalībvalsti atbilstoši šīs dalībvalsts tiesiskajam regulējumam par ieceļošanu un uzturēšanos³⁵. Citiem vārdiem sakot, likumīga rezidenta statuss tādējādi tiek “eksportēts” uz šo citu dalībvalsti.

57. Tomēr jānorāda, ka šis statuss var tikt eksportēts vienīgi tik ilgi, ciktāl tas tiek saglabāts pirmajā dalībvalstī.

29 Skat. 1958. gada Regulu Nr. 3 par migrējošu darba ņēmēju sociālo nodrošinājumu (OV 1958, 30, 561. lpp.), kā arī Padomes dokumentu Nr. 12296/01, 1. pielikums (“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu – Parametri Regulas (EEK) Nr. 1408/71 modernizēšanai = Parametru formulējums), 3. lpp.

30 Skat. Padomes dokumentu Nr. 12296/01 (“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu – Parametri Regulas (EEK) Nr. 1408/71 modernizēšanai”), 4. lpp., kur ir sniegta atsauce uz spriedumu, 2001. gada 11. oktobris, *Khalil u.c.*, no C-95/99 līdz C-98/99 un C-180/99, EU:C:2001:532.

31 Skat. spriedumu, 2014. gada 18. decembris, *Apvienotā Karaliste/Padome*, C-81/13, EU:C:2014:2449, 41. un 42. punkts.

32 Šajā ziņā skat. Padomes dokumentu Nr. 16879/1/06 (“Briseles Eiropadomes (2006. gada 14. un 15. decembris) prezidentvalsts secinājumi”), 6. – 12. lpp. un tajā minētie dokumenti, kā arī Priekšlikumu Padomes regulai, ar ko Regulas (EK) Nr. 883/2004 un Regulas (EK) Nr. [...] noteikumus attiecina arī uz tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem minētie noteikumi neattiecas tikai viņu valstspiederības dēļ (COM(2007) 439, galīgā redakcija).

33 Skat. Regulas Nr. 1231/2010 10. apsvērumu.

34 Skat. Regulas Nr. 1231/2010 11. apsvērumu.

35 Skat. Priekšlikumu Padomes regulai, ar ko Regulas (EK) Nr. 883/2004 un Regulas (EK) Nr. [...] noteikumus attiecina arī uz tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem minētie noteikumi neattiecas tikai viņu valstspiederības dēļ (COM(2007) 439, galīgā redakcija), Paskaidrojuma raksta 6. lpp.

58. Regulā Nr. 1231/2010 ietvertais formulējums “likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā” ir jāaplūko tieši šo iepriekš minēto apsvērumu kontekstā.

B. Regulā Nr. 1231/2010 ietvertā jēdziena “likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā” nozīme

59. Savos rakstveida apsvērumos šīs lietas dalībnieki galvenokārt ir koncentrējušies uz to, vai “likumīgi dzīvo” Regulas Nr. 1231/2010 izpratnē ir jāinterpretē, par pamatu ņemot Regulā Nr. 883/2004 definēto “dzīvesvietas” jēdzienu. Visi lietas dalībnieki, kā arī iesniedzējtiesa uzskata, ka konkrēto trešās valsts valstspiederīgo atrašanās dalībvalstīs katrā ziņā ir bijusi likumīga.

60. Saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 1. panta j) punktu “dzīvesvieta” ir “vieta, kurā persona pastāvīgi dzīvo”.

61. Regulas Nr. 883/2004 īstenošanas regulas, ar kuru konsolidēta iepriekšējā Tiesas judikatūra, 11. pantā ir noteikts, ka dzīvesvieta Regulas Nr. 883/2004 izpratnē ir attiecīgās personas “interesu centra” atrašanās vieta. Nosakot personas interešu centra atrašanās vietu, ir jāizvērtē šīs personas konkrētie apstākļi, ņemot vērā tādu faktorus kā uzturēšanās ilgums, veiktās darbības būtība, ģimenes stāvoklis un ģimenes saites, neapņemt darbību veikšana, mājokļa situācija vai nodokļu rezidence³⁶. Turklāt gadījumā, ja šo kritēriju apsvēršana nesniedz skaidru rezultātu, izšķirošais faktors personas dzīvesvietas noteikšanā ir šīs personas nodoms, kāds tas ir redzams no saistītajiem faktiem un apstākļiem.

62. Regulā Nr. 883/2004 minētais termins “dzīvesvieta” tādējādi ir faktiskis jēdziens.

63. Tam par iemeslu ir tas, ka Savienības pilsoņiem saskaņā ar Savienības tiesībām ir vispārīgas tiesības brīvi uzturēties un pārvietoties visās dalībvalstīs. No juridiska skatupunkta nav iespējams veikt nodalījumu Savienības pilsoņa un konkrētas dalībvalsts tiesiskajās attiecībās, neņemot vērā šīs personas valstspiederību. ES pilsonim parasti ir tiesības uzturēties jebkurā Eiropas Savienības dalībvalstī. Tādējādi Regulas Nr. 883/2004 mērķis nav noteikt, vai Savienības pilsoņiem ir tiesības uz sociālā nodrošinājuma koordinēšanu, bet gan drīzāk noteikt dalībvalsti, ar kuru viņi *faktiski* ir visciešāk saistīti. Līdzīgas tiesības uz dalībvalstu starptautisko saistību pamata pienākas arī bezvalstniekiem un bēgļiem, tādēļ viņi ir iekļauti Regulas Nr. 883/2004 piemērošanas jomā³⁷.

64. Savukārt trešo valstu valstspiederīgajiem nav vispārīgu tiesību brīvi uzturēties un pārvietoties dalībvalstīs. Attiecīgi viņiem nav arī vispārīgu tiesību uz “eksportējamu” sociālo nodrošinājumu.

65. Regulā Nr. 1231/2010 tādējādi kā iepriekšējs solis ir paredzēts izvērtēt, vai trešās valsts valstspiederīgajam saskaņā ar Savienības tiesībām ir tiesības uz viņa sociālo tiesību koordinēšanu. Jēdziens “likumīgi dzīvo dalībvalstī” pats par sevi norāda uz to, ka tas ir juridisks jēdziens. Regulā Nr. 883/2004 norādītais faktiskais “dzīvesvietas” jēdziens tādējādi nekādi nevar ietekmēt “likumīgi dzīvo dalībvalstī” jēdziena interpretāciju Regulas Nr. 1231/2010 izpratnē. Tā ir juridiska kvalifikācija trešās valsts valstspiederīgā klātbūtnei dalībvalstī saskaņā ar Savienības tiesībām, kura ir jākonstatē.

66. Attiecīgi ir jāsecina, ka jēdziens “likumīgi dzīvo dalībvalstī” Regulas Nr. 1231/2010 1. panta izpratnē, Regulas Nr. 883/2004 1. panta j) punktā definētais jēdziens “dzīvesvieta”, kā arī jēdziens “uzturēšanās”, kas Regulas Nr. 883/2004 1. panta k) punktā ir definēta kā “atrašanās pagaidu dzīvesvietā”, ir trīs savstarpēji nodalāmi Savienības tiesību jēdzieni³⁸.

36 Skat. Regulas Nr. 987/2009 11. panta 1. punktu.

37 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2001. gada 11. oktobris, *Khalil* u.c., no C-95/99 līdz C-98/99 un C-180/99, EU:C:2001:532, 39.–58. punkts.

38 Lai arī dažās valodās, piemēram, holandiešu valodā, šo trīs jēdzienu apzīmēšanai var tikt izmantota tāda pati vai šķietami līdzīga terminoloģija.

67. Tā kā Regulā Nr. 1231/2010 nav “likumīgi dzīvo” definīcijas, no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka, interpretējot ES tiesību normu, ir nepieciešams ņemt vērā ne tikai tās formulējumu, bet arī tās kontekstu un tiesiskā regulējuma, kurā tā ietverta, mērķus³⁹.

68. Kā ir norādīts iepriekš 52. punktā, Regula Nr. 883/2004 ir vērsta, lai koordinētu to personu sociālā nodrošinājuma tiesības, kuras izmanto tiesības brīvi pārvietoties Eiropas Savienībā. Tomēr trešo valstu valstspiederīgajiem nav noteikta vispārēja brīvība pārvietoties un dzīvot Eiropas Savienībā. Drīzāk viņu tiesības pārvietoties un dzīvot Eiropas Savienībā vienmēr ir balstītas uz tiešām tiesību normām, ar kurām šādas tiesības tiek piešķirtas. Ņemot vērā, ka nepastāv pilnīga saskaņošana, šīs tiesību normas var izrietēt gan no Savienības, gan no valsts tiesībām.

69. Savienības tiesību kontekstā ir pieejama virkne līdzekļu, ar kuriem var tikt pamatota trešo valstu valstspiederīgo tiesības pārvietoties un uzturēties. Šajā lietā būs pietiekami, ja uzmanība tiks vērsta uz tādiem līdzekļiem, kas regulē tādu trešo valstu valstspiederīgo situāciju kā *D. Balandin* un *I. Lukashenko*, kuriem dalībvalstī ir apmaksāts darbs⁴⁰.

70. Gan Zilās kartes direktīvā⁴¹, gan Direktīvā par pārceļšanu uzņēmuma ietvaros⁴², pamatojoties uz Savienības tiesībām, tieši ir noteiktas trešo valstu valstspiederīgo darba ņēmēju tiesības pārvietoties un uzturēties Eiropas Savienībā. Jebkuru trešo valstu valstspiederīgie, kas uzturas Eiropas Savienībā, pamatojoties uz šiem Eiropas Savienības tiesību aktiem, ir jāuzskata par tādiem, kas “likumīgi dzīvo” Regulas Nr. 1231/2010 izpratnē. Minētais tāpat ir attiecināms uz jebkuru asociācijas nolīgumu, kurā iekļauti noteikumi par tiesībām pārvietoties un uzturēties Eiropas Savienībā. Sezonas darbinieku direktīva, kurā ir atļauta trešo valstu valstspiederīgo īstermiņa nodarbinātība Eiropas Savienībā, nav paredzēta šādas tiesības un ir tieši izslēgts tas, ka attiecīgie trešās valsts valstspiederīgie dzīvo Eiropas Savienībā⁴³. Tādējādi trešās valsts valstspiederīgo uzturēšanās Eiropas Savienības teritorijā, kas ir pamatota ar šo Savienības tiesību aktu, noteikti nav uzskatāma par “likumīgi dzīvo” Regulas Nr. 1231/2010 izpratnē⁴⁴.

71. No otras puses, tiesības pārvietoties un dzīvot var arī izrietēt no tiesiskā statusa, ka pamatots uz valsts tiesībām. Tomēr, ņemot vērā, ka dalībvalstīm ir ekskluzīva kompetence reglamentēt uzņemšanu, tostarp uzņemšanas apjomu attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ierodas darba nolūkā, kā arī ievērojot, ka ieceļošanas, uzturēšanās un pastāvīgas dzīvesvietas noteikumi nav pilnībā saskaņoti, šāda statusa kritērijs dalībvalstu starpā var būtiski atšķirties⁴⁵. Tādējādi manā ieskatā no lietā aplūkotā tiesiskā regulējuma vispārējās struktūras un konteksta, kā arī vajadzības atvieglot dzīvesvietas

39 Spriedums, 2010. gada 2. septembris, *Kirina Amgen*, C-66/09, EU:C:2010:484, 41. punkts un tajā minētā judikatūra.

40 Līdzīgi piemēri ir Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp.), Padomes Direktīva 2003/109/EK (2003. gada 25. novembris) par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji (OV 2004, L 16, 44. lpp.), un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/801 (2016. gada 11. maijs) par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos pētniecības, studiju, stažēšanās, brīvprātīga darba, skolēnu apmaiņas programmu vai izglītības projektu un viesaukles darba nolūkā (OV 2016, L 132, 21. lpp.).

41 Padomes Direktīva 2009/50/EK (2009. gada 25. maijs) par trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos augsti kvalificētas nodarbinātības nolūkos (OV 2009, L 155, 17. lpp.), 18. pants.

42 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/66/ES (2014. gada 15. maijs) par ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumiem trešo valstu valstspiederīgajiem saistībā ar pārceļšanu uzņēmuma ietvaros (OV 2014, L 157, 1. lpp.), 20. pants.

43 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/36/ES (2014. gada 26. februāris) par trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumiem nodarbinātības kā sezonas darbiniekiem nolūkā (OV 2014, L 95, 375. lpp.) 2. pants.

44 Lai arī šie sezonas darbinieki nav uzskatāmi par tādiem, kuriem ir likumīga dzīvesvieta, viņi var iegūt ar sociālā nodrošinājuma garantijām saistītās priekšrocības. Tomēr viņu tiesības uz sociālo nodrošinājumu noteiktos apstākļos ir pamatotas konkrēti ar Sezonas darbinieku direktīvas 5. panta 1. punkta b) apakšpunktu. Ir arī citi Savienības tiesību akti vai pat valsts tiesību normas, kuros konkrēti ir paredzētas sociālā nodrošinājuma garantijas tādos gadījumos, kad trešās valsts valstspiederīgais nav uzskatāms par tādu, kas “likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā” Regulas Nr. 1231/2010 izpratnē.

45 Šajā ziņā skat. Vienotas uzturēšanās atļaujas direktīvas 3. un 6. apsvērumu.

likumības kontroli izriet, ka šādam statusam ir jābūt apliecinātam ar uzturēšanās atļauju. Saskaņā ar Uzturēšanās atļauju regulu Savienības tiesību izpratnē “uzturēšanās atļauja” ir “jebkād[a] atļauj[a], ko izdevušas dalībvalsts iestādes, kura ļauj trešās valsts pilsonim likumīgi uzturēties tās teritorijā, izņemot [tostarp] vīzas”⁴⁶.

72. Ņemot vērā, ka trešo valstu valstspiederīgajiem nav vispārīgu tiesību brīvi uzturēties un pārvietoties Eiropas Savienībā, es nevaru iedomāties nevienu citu situāciju, izņemot tās situācijas, kuras ir aprakstītas šo secinājumu 68.–71. punktā, kad trešās valsts valstspiederīgais būtu uzskatāms par tādu, kuram ir likumīga dzīvesvieta dalībvalsts teritorijā Regulas Nr. 1231/2010 izpratnē.

73. *D. Balandin* un *I. Lukashenko* Nīderlandē ir uzņemti, pamatojoties uz Šengenas vīzu kodeksu un – tiktāl, ciktāl tas var tikt secināts no Tiesā iesniegtās valsts tiesas lietas, – arī valsts noteikumiem par vīzām. Viņi ir arī noslēguši darba līgumu ar *HOI* ar spēkā esamības termiņu no oktobra līdz maijam.

74. Vai viņi var tikt uzskatīti par tādiem, kas “likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā” Regulas Nr. 1231/2010 izpratnē?

75. Es uzskatu, ka nē.

76. Pirmkārt, *D. Balandin* un *I. Lukashenko* nav tādu uzturēšanās atļauju, kas būtu izdotas saskaņā ar šo secinājumu 70. punktā vai 40. zemsvītras piezīmē norādītajiem speciālajiem ES tiesību aktiem.

77. Otrkārt, nevar tikt uzskatīts, ka viņiem ir uzturēšanās atļauja, kas ir izdota uz valsts tiesību kritēriju pamata, jo ES tiesību izpratnē vīzas nav uzskatāmas par “uzturēšanās atļaujām”⁴⁷.

78. Treškārt, *D. Balandin* un *I. Lukashenko* atrašanās Nīderlandē katrā ziņā var būt likumīga tikai tajā laika periodā, kurā viņiem ir atļauts tajā uzturēties. Ņemot vērā, ka viens no Regulas Nr. 1231/2010 pamatprincipiem ir tāds, ka likumīga dzīvesvieta tiek “eksportēta” no pirmās dalībvalsts uz citām dalībvalstīm⁴⁸, ir jāuzskata, ka trešo valstu valstspiederīgie likumīgi dzīvo pirmajā dalībvalstī visu to laika periodu, par kuru tiek prasītas sociālās garantijas. Pat tad, ja tiktu pieņemta brīvāka “likumīgi dzīvo” interpretācija, šo garantiju maksimālais termiņš, pamatojoties uz viņu Šengenas vīzu, katrā ziņā nebūtu ilgāks par 90 dienām. Šajā ziņā nav pietiekami, ka *D. Balandin* un *I. Lukashenko*, iespējams, likumīgi uzturas citās dalībvalstīs. Apstākļos, kad likumīga dzīvesvieta nevar tikt pārceļta, likumīgas dzīvesvietas priekšnoteikumi ir jāizpilda nākamajā dalībvalstī.

79. No minētā ir secināms, ka *D. Balandin* un *I. Lukashenko* nav uzskatāmi par personām, kuras likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā, un tādējādi viņiem nav piemērojama Regula Nr. 1231/2010.

80. Pretēji tiesas sēdē norādītajiem *SvB* un Nīderlandes valdības apsvērumiem, nevar tikt pieņemts, ka *D. Balandin* un *I. Lukashenko* Regulas Nr. 1231/2010 izpratnē “likumīgi dzīvo” Nīderlandē, pamatojoties uz apstākli, ka *HOI* atrašanās vieta ir Nīderlandē. Lai arī šis apstāklis būtu pietiekams, lai konstatētu dzīvesvietu Regulas Nr. 883/2004 izpratnē, abiem slidotājiem vispirms ir jāizpilda Regulā Nr. 1231/2010 noteiktie priekšnoteikumi, lai Regulas Nr. 883/2004 noteikumi vispār varētu tikt attiecināti uz viņu situāciju.

81. Turklāt vēlos pieminēt, ka, lai paļautos uz darbavietu kā kritēriju nolūkā konstatēt trešās valsts valstspiederīgā tiesisko statusu Regulas Nr. 883/2004 izpratnē, ir nepieciešams, lai konkrētajai personai būtu atļauts strādāt attiecīgajā dalībvalstī. Tiktāl, ciktāl tas konstatēts notikušajā tiesas sēdē, *D. Balandin* un *I. Lukashenko* Nīderlandē strādā bez darba atļaujas, pamatojoties uz izņēmumu,

46 Skat. Uzturēšanās atļauju regulas 1. panta 2. punkta a) apakšpunktu. Minētais ietver arī atļauju, kas izdota saskaņā ar Vienotas uzturēšanās atļaujas direktīvu.

47 Skat. Uzturēšanās atļauju regulas 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta i) daļu.

48 Skat. secinājumu 56. un 57. punktu.

saskaņā ar kuru mākslinieki var strādāt Nīderlandē 6 nedēļu ilgu laika periodu jebkurā 13 nedēļu ilgā laika periodā. Uz brīdi atstājot malā jautājumu par to, vai šāds izņēmums patiešām ir attiecināms uz māksliniekiem, kuriem ir apmaksāts darbs, pat tādā gadījumā, ja *D. Balandin* un *I. Lukashenko* varētu pamatoties uz savu darbavietu, lai tiktu konstatēta viņu likumīga dzīvesvieta dalībvalsts teritorijā, būtu jāuzskata, ka viņi Nīderlandē ir strādājuši laika periodu, kas nepārsniedz 6 nedēļas ilgu laika periodu.

82. Pretēji Francijas valdības norādītajam, nevar pieņemt, ka Regula Nr. 1231/2010 ir piemērojama *D. Balandin* un *I. Lukashenko* tad, ja tiek vilktas paralēles ar Sezonas darbinieku direktīvu. Šajā direktīvā ne tikai konkrēti ir izslēgta dzīvesvieta Eiropas Savienības teritorijā, bet ir izslēgti arī trešo valstu valstspiederīgie, kuri tādu uzņēmumu uzdevumā, kas veic uzņēmējdarbību citā dalībvalstī, veic darbības saistībā ar pakalpojumu sniegšanu⁴⁹.

83. Noslēgumā jānorāda, ka secinājums, ka *D. Balandin* un *I. Lukashenko* Regula Nr. 1231/2010 nav piemērojama, ir pamatots arī ar Šengenas vīzas noteikumiem un procedūrām. Šengenas vīzu kodeksa 15. pantā ir noteikts, ka personām, kuras iesniedz pieteikumus vairākkārtējām vīzām, ir jāpierāda, ka tām ir pietiekama un derīga ceļojuma medicīniskā apdrošināšana⁵⁰. Pieteikuma iesniedzējiem parasti ir jāapdrošinās dzīvesvietas valstī⁵¹. Turklāt pieteikuma iesniedzējiem viņu vīzas pieteikuma izskatīšanas laikā ir jāapliecina, ka viņi neplāno apmesties uz dzīvi Eiropas Savienībā un ka viņi ir pietiekami nostiprinājušies savā izcelsmes valstī, lai tajā atgrieztos.

84. Tādējādi es secinu, ka Regulas Nr. 1231/2010 1. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka darba ņēmēji, trešās valsts valstspiederīgie, kuri uz laiku strādā pie Nīderlandē reģistrēta darba devēja dažādās dalībvalstīs, bet kuriem nav saskaņā ar Savienības vai valsts tiesību aktiem izdotas uzturēšanās atļaujas, nevar atsaukties uz Regulu Nr. 883/2004 (tās II sadaļu) un Regulu Nr. 987/2009.

85. *D. Balandin* u.c. apgalvo, ka Regulas Nr. 1231/2010 piemērošana *D. Balandin* un *I. Lukashenko* situācijai ir svarīga, lai *HOI* varētu sniegt pakalpojumus citās dalībvalstīs. Tādējādi kā pēdējo es izskatīšu jautājumu par to, vai *HOI* pakalpojumu sniegšanas brīvībai ir kāda ietekme uz Regulas Nr. 1231/2010 1. panta interpretāciju.

C. Vai HOI pakalpojumu sniegšanas brīvībai ir kāda ietekme uz Regulas Nr. 1231/2010 1. panta interpretāciju?

86. Tiesas sēdē *SvB* atbalstīja *D. Balandin* u.c. norādītos apsvērumus, ka *D. Balandin* un *I. Lukashenko* situācija ir jāuzskata par tādu, kas ietilpst Regulas Nr. 1231/2010 piemērošanas jomā, jo pretējā gadījumā tiktu aizskarta *HOI* brīvība sniegt pakalpojumus Eiropas Savienības teritorijā. *SvB* šajā ziņā jo sevišķi atsauca uz Tiesas judikatūru lietā *Vander Elst*.

87. Šajā spriedumā Tiesa ir norādījusi, ka saskaņā ar tiesību normu, kas šobrīd ir LESD 56. pants, pakalpojumu sniegšanas brīvība paredz atcelt jebkuru ierobežojumu, ja tas var aizliegt vai citādi traucēt darbību pakalpojumu sniedzējam, kurš reģistrēts citā dalībvalstī, kurā tas likumīgi sniedz analogus pakalpojumus⁵².

88. Šajā ziņā es vēlētos norādīt dažas piezīmes.

49 Skat. Sezonas darbinieku direktīvas 2. panta 1. punktu un 3. punkta a) apakšpunktu.

50 Skat. Šengenas vīzu kodeksa 15. panta 2. punktu.

51 Skat. Šengenas vīzu kodeksa 15. panta 4. punktu.

52 Skat. spriedumu, 1994. gada 9. augusts, *Vander Elst*, C-43/93, EU:C:1994:310, 14. punkts un tajā minētā judikatūra.

89. Pirmkārt, lietā *Vander Elst* minētā judikatūra konkrētajā lietā nav piemērojama. Tiesas spriedums lietā *Vander Elst*, kā arī no šā sprieduma izrietošais secinājums attiecas uz situāciju, kurā darbinieki bija nosūtīti uz citu dalībvalsti. Visi attiecīgie darbinieki jau sākotnēji, proti, nosūtītājvalstī, atbilda dzīvesvietas un nodarbinātības juridiskajām prasībām⁵³. Tiesas aplūkotā juridiskā problēma drīzāk bija saistīta ar to, vai, nosūtot darbiniekus uz uzņemošo valsti, viņi ieguva pieeju šīs valsts darba tirgum un vai šādā gadījumā uzņemošā valsts uz šā pamata varēja noteikt papildu prasības⁵⁴.

90. Otrkārt, *HOI* ir iespēja iegūt uzturēšanās atļaujas *D. Balandin* un *I. Lukašenko*, pamatojoties uz Vienotas uzturēšanās atļaujas direktīvu⁵⁵. Tiklīdz *D. Balandin* un *I. Lukashenko* rīcībā būs uzturēšanās atļaujas, attiecībā uz viņiem būs piemērojama Regula Nr. 1231/2010. Uz šādas atļaujas pamata viņi vēlāk no Nīderlandes varētu tikt nosūtīti uz citām dalībvalstīm, lai uzstātos priekšnesumos, un tādējādi uz viņiem tiktu attiecināti Regulas Nr. 883/2004 un tās īstenošanas regulas noteikumi.

91. Treškārt, *HOI* izmantoto Savienības un valsts tiesību aktos paredzēto izņēmumu kombinēšanas rezultāts ir tāds, ka *D. Balandin* un *I. Lukashenko* nevar izmantot zināmas tiesības, kuras tiem citādi pienāktos saskaņā ar Savienības tiesībām (piemēram, saskaņā ar Vienotas uzturēšanās atļaujas direktīvu) – visupirms jau tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi tādu faktoru kā darba apstākļi, tostarp atalgojums un atļaušana, kā arī drošība un veselības aizsardzība darba vietā, ziņā⁵⁶. Būtu absurdi, ja, atsaucoties uz vienu no Savienības tiesību pamatbrīvībām, varētu tikt apiets viens no Regulas Nr. 1231/2010, kā arī Savienības politikas izvirzītajiem mērķiem darbaspēka migrācijas jomā, proti – piešķirt trešo valstu valstspiederīgajiem tiesības un pienākumus, kas pielīdzināmi Savienības pilsoņu tiesībām un pienākumiem⁵⁷. Turklāt nav pieļaujams, ka Savienības tiesību akts tiek interpretēts tā, ka kļūst iespējama Savienības tiesībās garantēto tiesību ļaunprātīga izmantošana⁵⁸.

92. Tādējādi jāsecina, ka *HOI* brīvībai sniegt pakalpojumus Eiropas Savienības teritorijā nav nekādas ietekmes uz Regulas Nr. 1231/2010 1. panta interpretāciju.

IV. Secinājumi

93. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Centrale Raad van Beroep* (Centrālā apelācijas tiesa, Nīderlande) uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1231/2010 (2010. gada 24. novembris), ar ko Regulu (EK) Nr. 883/2004 un Regulu (EK) Nr. 987/2009 attiecinā arī uz tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem minētās regulas neattiecas tikai viņu valstspiederības dēļ, 1. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka darba ņēmēji, trešās valsts valstspiederīgie, kuri uz laiku strādā pie Nīderlandē reģistrēta darba devēja dažādās dalībvalstīs, bet kuriem nav saskaņā ar Savienības vai valsts tiesību aktiem izdotas uzturēšanās atļaujas, nevar atsaukties uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (tās II sadaļu) un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 987/2009 (2009. gada 16. septembris), ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu.

53 Skat., piemēram, spriedumu, 1994. gada 9. augusts, *Vander Elst*, C-43/93, EU:C:1994:310, 3. punkts.

54 Spriedums, 1994. gada 9. augusts, *Vander Elst*, C-43/93, EU:C:1994:310, 11. punkts. Skat. arī spriedumu, 2014. gada 11. septembris, *Essent Energie Productie*, C-91/13, EU:C:2014:2206, 51.–57. punkts un tajos minētā judikatūra. Šajā ziņā skat. arī manus secinājumus lietā *Danieli & C. Officine Meccaniche* u.c., C-18/17, EU:C:2018:288, 85.–95. punkts.

55 Skat. Vienotas uzturēšanās atļaujas direktīvas 3. panta 1. punktu.

56 Skat. Vienotas uzturēšanās atļaujas direktīvas 12. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

57 Skat. Regulas Nr. 1231/2010 2. apsvērumu.

58 Šajā ziņā skat. ģenerāladvokāta M. Pojareša Maduru [*M. Póiares Maduro*] secinājumus lietā *Halifax* u.c., C-255/02, EU:C:2005:200, 69. punkts.